ИКОНАТА НА ПРАЗНИКА ПЕТДЕСЕТНИЦА

Леонид Успенски

Слизането на Светия Дух над апостолите. Икона от Леонид Успенски от църквата “Три светители” в Париж. Сошествие Святого Духа на апостолов. Леонид Успенский. Из Трехсвятительского храма, Париж. Източник: sirota.ru

[Слизането на Св. Дух над апостолите на Св. Петдесетница. Икона от Леонид Успенски от църквата “Три светители” в Париж. Източник: sirota.ru. Композиционната схема, върху която се изобразява Слизането на Св. Дух на Петдесетница е от древност в основата на изобразяването на църковните събори, защото съответства изцяло с апостолските думи: “Угодно бе на Светаго Духа и нам” (Деян. 15:28).]

В традиционната икона на Света Петдесетница (“Слизане на Св. Дух”) винаги се изобразяват дванадесетте Апостоли, седящи в Сионската горница. Както обикновено на иконите, където действието става в някакво здание, това действие е изобразено не вътре, а на фона на зданието. С това се показва, че значението на събитието, което става на определено място и в определено време не се ограничава с даденото място и с определения момент във времето.

В горната част на иконата, над Апостолите символично е изобразено небето във вид на полукръг, от който над тях се спускат лъчи.

Долу, в арка е изобразен светът (на гръцки – космос), като мъж в царски одежди, който държи в ръце плат с дванадесет свитъка.

Апостолите са изобразени седящи един срещу друг, в два реда, които завършват в горната част с първовърховните Апостоли свв. Петър и Павел.

Невидимото присъствие

"Душата на всеки празник е присъствието на този, когото празнуват -казва митрополит Филарет Московски. (Митрополит Филарет Московски и Коломенски, Слово на Петдесетница, Слова и речи, т.1, Москва, 1873, с.65). В иконата "Слизане на Св. Дух видим образ на това главно лице, на което е посветен празника, няма. Защото "Светият Дух при Своето слизане разкрива общата природа на Светата Троица, но скрива Своята Божествена Личност. Той остава, така да се каже, скрит зад Своя дар. Ето защо на иконата е изобразено само това, което е достъпно за нас. Свободното място, подчертаващо отсъствието на видимия образ на Божеството, насочва към друг вид познание – духовно познание, което се дава на човека чрез слизането на Светия Дух.

Основните свойства на Църквата, изразени в иконата

В иконата "Слизането на Светия Дух" е показано първото най-главно свойство на Църквата – **единството**.

> *"Когато (Всевишният) изпращаше огнените езици, призова всички към единство; и единогласно славим Всесветия Дух" – се пее в кондака на Петдесетница.*

Това единство е израз на целия живот на Църквата, нейна същност. Това е единството на Тялото Христово, Което не може да се разделя, единството като първо и основно свойство на Църквата, *"защото чрез един Дух всички сме кръстени в едно тяло"* (1Кор.12:13). Затова на иконата е изобразен събор на равночестни членове, обединени чрез общ благодатен живот. Като запазва индивидуалните черти на Апостолите, иконата ги вписва в една обща форма, сияваща ги заедно в строг йерархичен ред – израз на единството на техния общ живот.

Иконата изобразява Апостолите с ореоли и огнени езици над тях.

> *"Днес Духът на Отца дарува на тленното (човешко) естество начало на обожествяването..."*
> *(трипеснец, втори тропар на девета песен в петък преди Св. Троица).*

Като отделна човешка личност всеки апостол приема своето лично освещаване, дар на святост, начало на обожествяване. Но дарът на Светия Дух, Който всеки от присъствуващите е приел във вид на огнен език, е слязъл над цялата Църква. Пълнотата на изпълващия всичко във всички Дух Свети, това е **светостта**, дадена на Църквата като Тяло Христово. Тя е източникът и целта на нейното съществуване.

Двете първи свойства на Църквата – единството и светостта, обуславят третото й свойство – нейната съборност. Разширяването на апостолския кръг, подчиняването на всички образи на единната форма и на общия вътрешен ритъм на иконата не налага върху Апостолите печата на еднообразието. Всеки от тях запазва своя собствен лик. Чрез това многообразие в единството и единство в многообразието се изразява устройството на Църквата – единна по същество и състояща се от много лица; изразява се нейната съборност. Чрез монолитната група на Апостолите, споени сякаш от огъня на Светия Дух, от пламъка на новия жизнен принцип на любовта, иконата показва не външната страна на събитието, не състоянието на Апостолите, което за невярващите около тях изглеждало като пиянство, а неговата духовна същност - недостъпният за погледа на непросветените нов живот на Църквата в Светия Дух.

И накрая – Църквата е **апостолска**. Тя е основана чрез Апостолите и върху Апостолите. В тяхната проповед се съдържа цялата пълнота на нейното вероучение и пак върху тях се гради нейната власт да връзва и да развързва.

Апостолите се изобразяват на иконата като благославящи. Това е онзи жест на благословение, чийто източник се явява благословението на Христа при Неговото възнесение, благословение предадено от Него на Апостолите, а чрез тях – на техните приемници и на всички онези, които ще бъдат благославяни от тях.

И така, празникът на Светия Дух е празник на Църквата. Ако на св. Литургия в първия ден на Петдесетница се пее прокимен на Апостолите:

“Техният звук се носи по цяла земя и техните думи до краищата на вселената”.

А на втория ден на празника – деня на Светия Дух се пее прокименът на шести глас:

“Спаси, Господи, Твоите люде и благослови Твоето наследие”.

Това наследие е Едната Свята Съборна и Апостолска Църква, непрестанно и неизменно съхраняваща приемството, учението и даровете на Св. Дух, които тя е получила чрез Апостолите, начело с лика на дванадесетте, като нейно основание.

Източник: http://www.pravoslavieto.com/